بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی بڕگە(1)لە ماددەی (56) لە یاسای ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی، هەموار کراوو، لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عێراق، ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق لە دانیشتنی ژمارە (3)ی رۆژی (2008/3/31) ی خۆیدا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(1)ی ساڵی 2008

یاسای رێکخستنی مافی دەسکاریی زەوی و زاری کشتوکاڵی

لە هەرێمی کوردستان - عیراق

ماددەی یەکەم:

یەکەم: مافی دەسکاریی لەزەوی کشتوکاڵی بۆ ئەو جووتیارانە دەچەسپێندرێ کە بەسەریان دابەش کراوەو گرێبەستن بە پێی حوکمەکانی یاسای چاکسازیی کشتوکاڵی ویاساو بڕیارەکان ورێنماییەکانی تر کە لەهەرێمی کوردستاندا کاریان پێ دەکرێ، بەمەرجێك بڕیارەکانی دابەش کردنەکە پەسند کرابن و گرێبەستەکان کارپێکردنیان بەردەوام بێ و پۆلی زەویەکان کرابن بە موڵکی دەوڵەت و مافی دەسکارییان بەسەرەوە هەبێت.

دووەم: پێویستە خاوەن مافی دەسکاریی کە حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیگرێتەوە بەردەوام بێ لە بەکارهێنانی زەوییەکە بۆ مەبەستی کشتوکاڵی و گرنگی پێدانی و بە پێچەوانەوە بڕیاری چەسپاندنی مافی دەسکارییەکەی هەڵدەوەشێتەوە گەر خاوەنی ماف دەسکاری داچاندنی زەویەکەی بەبێ بیانوویەکی مەشروع بۆ ماوەی سێ وەرزی یەك لەدوای یەك بەجێهێشت.

سێیەم: گرێبەست لەگەڵ ئەو کەسانەی دەسکاریی زەوی ئەمیریی دەکەن دەکرێ لە غەیری ئەوانەی گرێبەست نین، لە بارێکی وا کە مەرجە یاساییەکانیان لێ بێتەدی و ئەو زەویانە بە دەردەکرێن کە تەسوییەیان تەواو نەبووە ، یاخود مافی بەکارهێنانیان نەچەسپاوە و بڕی کرێکە بدەن کە کەوتۆنە ئەستۆیان بۆ ئەو ساڵانەی کە بەکردەیی بە کاریان هێناوە ودوای ماوەی سێ ساڵ لەمێژووی رێکخستنی گرێبەستەکە مافی دەسکارییان بۆ دەچەسپێ.

چوارەم: زەوییەکان بەبڕیاری وەزیری کشتوکاڵ دوای ساغ بوونەوەی بوونی مەرجە یاساییەکان لەلایەن لیژنە کشتوکاڵییەکانەوە تۆماردەکرێن کە بۆ ئەم مەبەستە پێك دێن و بە کرێیەکی رەمزی دەدرێ کە دەبێتە بنەڕەتی وەرگرتنی رەسمی یاسایی لە فەرمانگەکانی تاپۆدا.

پێنجەم: پێویستە فەرمانگەکانی تاپۆ زەوییەکان بەپێی حوکمەکانی ئەم ماددەیە بەبڕیاری وەزیری کشتوکاڵ تۆمار بکەن و بەم پێیەش تۆمارەکان هەمواردەکرێن.

شەشەم: ئەو رووبەرە زەوییانەی کە دابەش کراون و گرێبەستیان لە سەر کراوە لەو زەویانەی تەرخان کراون بۆ مەبەستی سوودی گشتی بە دەردەکرین لە حوکمەکانی ئەم ماددەیە.

ماددەی دووەم:

مافی دەسکاریی نابێ بچەسپێندرێ لە سەر رووبەری زەوییەك کە زیاتر بێ لە ڕادەی ئەو دابەش کردنەی کە لە ماددەی شازدەمی یاسای چاکسازیی کشتوکالیی ژمارە(117)ی ساڵی 1970دا هاتووە.

ماددەی سێیەم:

یەکەم: رادەی بەرزی مافی دەسکاریی کردن لەو زەوییانەی کراونەتە موڵکی دەوڵەت وئەوزەوییانەی کراونەتە موڵکی سرف ، بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە لە هەرێمی کوردستاندا بەم شێوەیە دەبێ:

1- لە زەوی دێمی (پشت ئاو) (1000) هەزار دۆنم لەو زەوییانەی کە بە هەموو جۆرە بەروبوومێك دادەچێندرێ.

2- لەزەوی بەرئاو (200) دۆنم لەو زەویانەی کەبەهۆی ئامێر ئاو دەدرێن (150) دۆنمیش لەو زەوییانەی بەبێ هۆ ئاو دەدرێن.

دووەم: ئەگەر خاوەنی مافی دەسکاریی یاخود خاوەنی زەوی بە موڵك کراو موڵکێکی سرفی لە رێگەی میراتەوە دەست کەوت ورووبەرەکەی لەو ڕادەیە زیاتر بوو کە لە برِگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، ئەو رووبەرە زیادەکەی لێ دەسەندرێتەوەو بەناوی دەوڵەت بۆ مەبەستی کشتوکاڵی تۆمار دەکرێ.

سێیەم : لەکاتی گۆرینی رێگەی ئاودانی زەوی ، جا خاوەنەکەی بیگۆڕێ یاخود دەوڵەت ، ئەوا خاوەن مافی دەستکارییەکە یاخود خاوەنی زەوییەکە مافی وەرگرتنی ئەو رادەیەی هەیە کە لەبڕگە(1)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: ڕادەی ئابووری موڵکایەتی زەوی کشتوکاڵی یا مافی دەسکاری کردنی تێیدا بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێ.

1- (25) بیست و پێنج دۆنم لە زەوی کشتوکاڵی دێمەکار.

2- (1,5) یەك دۆنم و نیو لە باخەکان.

3- (2,5) دوو دۆنم و نیو لەو زەویانەی بەراون.

4- (5) پێنج دۆنم لەو زەویانەی کەبەهۆی ئامێر ئاودەدرێن.

دووەم: ئەو رووبەرانەی کە لەو رووبەرە چەسپاوانەی کە لە برِگە (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتوون کەمترن، لە رەسمی دادوەریی لابردنی (شیوع) دەبوردرێن.

ماددەی پێنجەم:

ئەوەی دەستدرێژی لەسەر زەوی کشتوکاڵی کردبێ هیچ مافێکی یاسایی بۆ تۆمارناکرێ.

ماددەی شەشەم:

بەدەر لە حوکمی برگەی (شەشەم) لەماددەی یەکەمی ئەم یاسایەو لەباری کوژاندنەوەی ئەو زەوییانەی کە حوکمەکانی ماددەی (یەکەم) دەیانگرێتەوە، خاوەنەکەی بەرێژەی (3٪)ی رووبەری زەوییە کوژێنراوەکەی قەرەبوودەکرێتەوەو بەموڵکی سرفو بەناوی خۆی فرزەدەکرێ لە مێژووی دەرچوونی یاسای ژمارە (5)ی ساڵی 2007 {یاسای هەموارکردنی یەکەمی یاسای کوژاندنەوەو جیاکردنەوەی زەویوزاری ژمارە (3)ی ساڵی 1998)ەوە.

ماددەی حەوتەم:

وەزیری کشتوکاڵ بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاریی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی هەشتەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران ولایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی نۆیەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی دەرچوونیەوە جێبەجێ دەکرێتو لەرۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) بلاودەکرێتەوە.

عدنان موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

هۆکارە پێویستیەکانی دەرچواندنی ئەم یاسایە

دیارە زەویو زارو خاك بەشێکە لە ناسنامەی هەموو میللەتێك و بەخاوەن کردنی زەویوزار بەشێوەیەکی یاسایی لەسەر جوتیارو بەکارهێنەری، خۆشەویستی هەستو دڵسۆزی زیاتر دەکات بەرانبەر بەخاكو زیاتر کردنی بەرهەمیوبەدەرچواندنی ئەم یاسایەش هانی وەبەرهێنەر دەدرێ تا سەرمایەکەی بخاتەکار بۆ پرۆژەی کشتووکاڵی گەورەو بەکارهێنانی تەکنەلۆجیای نوێ، تا لە قەیرانی کەمی بەرهەمی ناوخۆ رزگارمان بێو تارادەیەك ئاسایشی خۆراکمان پارێزراو بێتو لەهەمووشی گرنگتر پاراستنی رووبەری زەوییە کشتووکاڵییەکانو بەکارهێنانی بۆ مەبەستی کشتوکاڵی زەوی گرانبەها دەبێتو شارەوانیش بەرەو ناوچە بەردەلانو کەنارەکان دەچن بۆ نیشتەجێبوونو، بەرادەیەکی گونجاو قەرەبووی ئەو خاوەن زەوییانە دەکرێتەوە کە بەرکوژاندنەوە کەوتوون، هەموو ئەمانە هەنگاوی باش دەبن بۆ کەرتی کشتوکاڵو رێکخستنەوەی زەویوزار، لەبەر ئەم هۆیانە ئەم یاسایە دەرچوێنرا.